

DIPLOMNÍ PROJEKT | SMÍCHOV

ATELIER ING. ARCH. IVAN PLICKA | JANA FOLTÝNOVÁ
FA ČVUT, ZIMNÍ SEMESTR 2012/2013

1. ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE, PROHLAŠENÍ DIPLOMANTA
2. PRŮVODNÍ ZPRÁVA
3. ANALYTICKÁ ČÁST
4. KONCEPT
5. NÁVRH

21.1.2012
Jana Foltynová

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Jana Foltynová

datum narození: 22.8.1986

akademický rok / semestr: 2012 / 2013 zimní semestr
Ústav: 15119 Ústav urbanismu
vedoucí diplomové práce: Ing.arch. Ivan Plicka

téma diplomové práce:

SMÍCHOV

zadání diplomové práce:

LOKALITA:

Praha, Smíchov, oblast předběžně vymezena na severu ulicemi Lidickou a Plzeňskou, na západě ulicemi Dobříšskou a Radlickou, na východě řekou Vltavou a na jihu Zlíchovem (upřesnění je jedinou z témat / zadání práce).

STAVEBNÍ PROGRAM:

Základní strategie revitalizace území Smíchova.
Určení a podrobná regulace klíčových míst z hlediska budoucího rozvoje Smíchova.

PŘEDBĚŽNÝ OBSAH:

(bude upřesněno v průběhu práce na základě rozpracovanosti a konzultaci)

- celková situace – strategie revitalizace (1 : 2 000, alt. 1 : 4 000)
- doplňující schéma (1 : 2 000, alt. 1 : 4 000)
- situace – regulace klíčových míst (1 : 500 / 1 : 200) – parter, typické fózy
- 3D model strategie
- průvodní zpráva
- portfolio projektu (A3 landscape)
- CD (pdf, jpeg)

Datum a podpis studenta
26.9.12 Jana Foltynová

Datum a podpis vedoucího DP
17.9.12 Ivan Plicka

Datum a podpis děkana FA ČVUT
26.9.12 Jiří Žváček

Prohlášení autora

Prohlásuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“
(Celý text metodického pokynu je na www.FA.studium/ke stažení)

V Praze dne 4. ledna 2013

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

1. ZADÁNÍ

Předmětem diplomové práce je návrh revitalizace území Smíchova, jeho dostavby, konverze dnes nevyužívaných rozsáhlých ploch nádraží a chatračích skladových areálů. Při návrhu bude přihlédnuto k funkčnímu využití území platnému v současnosti řešení bude návrh jeho změny.

2. POLOHA ÚZEMÍ

Území je vymezeno v severní části ulic Lidická, na jihu Zlíchovským kostelíkem, na západě Dobříšskou a Radlickou ulicí a na východě řekou Vltavou a Císařskou loukou.

3. NAVRHOVANÉ ŘEŠENÍ

Diplomová práce vychází z analýzy území, dopravního řešení, stávající struktury zástavby a funkčního využití území. Analyzovaná negativa v území dala hlavní impuls návrhu, jehož cílem je propojení jižní části Smíchova s živoucím městem. Jedním z bodů, který podpoří uspořádanost území je vytvoření nového multifunkčního dopravního terminálu pro dálkovou, regionální a městskou hromadnou dopravu. Jednotlivé druhy dopravy budou integrovány na Smíchovské nádraží, kam budou přesunuty i autobusové linky z nádraží Na Knížecí. Nový dopravní terminál bude komponován k nynější odbavovací budově z 60. let 20. století. Autobusové nádraží je navrženo nad železniční stanicí na platformě. Cestující se pohodlně přemístí po eskalátorech nebo bezbariérově výtahem z vlakového nástupiště k autobusovému a naopak. Celým terminálem vede obchodní galerie s pasáží, která propojuje vltavské nábreží s Radlicemi. Součástí multifunkčního komplexu je kapacitní parkoviště systému P+R, které je umístěno pod obchodními plochami u Dobříšské ulice. Přednádražní prostor tvoří zpevněná plocha s uliční zelení. Stávající tramvajová smyčka bude zachována a doplněna vyhrazenými mísami pro taxi a úschovnu kol pro cyklisty. Multifunkční dopravní terminál Smíchova je protiváhou blízkého smíchovského centra Anděl.

Nová struktura zástavby směrem od Anděla navazuje na tradiční blokové uspořádání kamenné části lokality a k jihu je rozptýlenější zástavba navazující městským na blokové vymezení budov naproti nádraží. Je vytvořen plynulý přechod mezi stávajícím územím a nově plánovanou oblastí. Navržené budovy nepřevyšují stávající přeti až sestří patrovou zástavbu. V severní části řešeného území nové blokové zástavby je dominantou radnice pro Prahu 5 s veřejným prostorem vhodným pro setkávání a trávení volného času.

Konverze smíchovského pivovaru předpokládá v návrhu přesunutí výroby a vzniklé uvolněné výrobní a skladové budovy budou částečně odstraněny. Na místě starého rozsáhlého pivovaru vznikne multifunkční centrum s minipivovarem, restaurací a pivním muzeem. Nedlouhou součástí komplexu bude kulturní centrum (divadlo, koncerty, přehlídky, výstavy), sportovní centrum, kanceláře a obchody. Všechnetné vstupy do nově upraveného bloku umožní snadnou dostupnost lidem, kteří sem míří za kulturu, sportem či občerstvením.

4. DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ

V návrhu je počítáno se zprovozněním vnitřního městského okruhu a předpokládá se postupné snížení dopravní intenzity Strakonické ulice. Zbylá tranzitní doprava bude převedena do ulice Dobříšské. Strakonická ulice bude plnit pouze obslužnou funkci k nově vzniklé bytové zástavbě.

Nový profil komunikace jsou dva jízdni pruhy pro obousměrný provoz a dva parkovací pruhy. Síťní doprava převedená do Dobříšské ulice bude zpět svědena na nábřeží novou sběrnou komunikací v návaznosti na Radlickou ulici a tunel Mrázovka. Profil komunikace je navržen čtyřmi jízdni pruhy pro obousměrný provoz a s postranním parkovacím pruhem. Komunikace je směrově oddělena středovým zeleným pásem. Toto řešení sníží intenzitu provozu v ulici Ostrovs-kého a Vltavské, kde se změní provoz na obousměrný. Autobusová doprava je vedena přímo na nový dopravní terminál Dobříšskou ulicí. V návrhu je zapracován nový Dvorecký most dle územního plánu, který bude spojovat Prahu 4 a Prahu 5. Most je navržen pro tramvajovou, cyklistickou a pěší dopravu. Dopravní obslužnost území je tvorěna udržitelnými formami dopravy, městská hromadná doprava je doplněna pěší a cyklistickou dopravou.

5. ŘEŠENÍ ZELENĚ

Jižní bránu do města tvoří park, který ponechanými historicky cennými budovami bývalého li-hovaru navazuje na původní industriální využití řešeného území. V budově varny je stálá expozice k Zlíchovskému areálu lihovaru.

Koncept zeleně vychází z podděleného propojení území zeleným pásem. Ten umožní plnulé projíti zelení od Zlíchovského kostela přes industriální park k nábřeží u železničního mostu. Překonání dopravní barriery v podobě železniční trati je tvořeno přemostěním ke Zlíchovskému kostelu a podchodem do „zelené infrastruktury“ městského organismu. Přírodní park se nachází na nevyužívaných plochách nádraží a kolejí. Hlavní myšlenkou konverze na park jsou: železniční pozůstatky a přirozená suklcese, jež společně s časem vytvářejí harmonickou osnovu parku. V parku se nachází zarostlé kolejky, mlatové cesty ohrazené kolejemi, dřevěné lavičky, náletová zelň a vrstevité dřeviny. Prostory v ponechaných budovách bývalých nádražních skladů jsou věnovány umělcům, jejichž díla jsou v parku umisťována.

Nedlouho součástí nového řešení je zpřístupnění břehu Vltavy, kde je navržena nábrežní promenáda s upraveným břehem Vltavy a náplavkou. Ideou je přebudování smíchovského přístavu na veřejně přístupný přístav s kotvištěm pro lodě. V současnosti je prostor využíván jako sklad a slouží jako záchranná přistavba v případě povodní. Na Císařské louce jsou zachována střediska vodního sportu. Ty jsou dále rozšířena o soukromé plochy pro rekreaci široké veřejnosti (hřiště, horolezecká stěna, lanové centrum atd.). Ostrov je nově dostupný přes navržený most směrem od Smíchovského nádraží.

Plocha u předměstí železničního mostu naproti ostrovu je koncipována jako louka pro volnočasové aktivity (frisbee, grilování, opalování atd.) se zájemcem letního občerstvení. Druhá strana předměstí bude ponechána jako odkaz původního vzhledu vltavského břehu. Val pod železničním mostem bude odstraněn a nahrazen pilíři, aby došlo ke zprůchodnění obou stran.

6. FUNKCE

Území slouží pro bydlení městského typu v bytových domech a pro komerční využití. Bloky v severní části území jsou navrženy jako smíšené s významným podílem bydlení. U rušnější ulice Dobříšské a Radlické je funkce převážně administrativní s komerčním parterem a veřejnými vnitrobloků, které tvoří vhodné podmínky pro setkávání a pobyt lidí. Smíchovský dopravní terminál obklopuje administrativní budovy s obchody v parтерu. Celým územím je veden zelený park, do kterého lze vstoupit z mnoha míst a projít podél území. V jižní části pak zástavba přechází na rovnoběžnější strukturu s bydlením u Vltavy a se soukromým obytným prostorem mezi jednotlivými bytovými domy.

Smíchovský pivovar, 1852

Panoramatický pohled na Smíchov, 1872

Dvě smíchovská nadraží, 1900

Skladiště nadraží Buštěhradské dráhy na Smíchově, 1885

Oblast Smíchova je doložena již od středověku nejenom archeologickými nálezy, ale i písemnými prameny přiblížen od prvej poloviny 13. století. Jeden z prvních písemných odkazů je možné nalézt ve Zbraslavské kronice, a to v souvislosti s korunovací krále Václava II. První zástavbu, hospodářskou usedlost, zde vlastnil od roku 1341 král český a císař římský Jan Lucemburský. Přitom své dvorce založil kartuzaňský klášter s kostelem Panny Marie, který se v dnešní době nachází v prostoru mezi ulicemi Kartouzskou, Štefánkovou až po křížovatku u Anděla. Na přečárné části katastrálního území Smíchova se postupně od středověku rozrůstaly vinice, chmelnice, dvory a zahrady převažně náležející církvi, při vodním toku Vltavy pak i mlýny. Tato zástava byla v prvním období obvyklá, případně směrným výdělkem tehdejšího obyvatelstva. Počátek prvního plánovitého územního rozvoje prostoru Smíchova spadá do roku 1386. Tehdy kartuzáni rozparcelovali své pozemky v prostoru na tzv. Břehu Panny Marie, to je směrem k jihu přímo od klášterní zdi jejich opatství až k výše hradskému přívozu. Pozemky byly určeny pro stavbu usedlostí nových obyvatel přistěhovaných z jiných částí země. Název Smíchov je pro tuto oblast poprvé použit roku 1406 a zápis o něm je uveden ve dvořských (ženských) deskách.

Na přelomu 16. a 17. století byl již na Smíchově kromě původních usedlostí i panský dvůr, celnice, krčmy, kovárny, faru kostel sv. Filipa a Jakuba s farou a hřbitovem, cihelna, vodárna. Byly zde i velké ovocné sady. Na okolních svazích si pražští měšťané už od 2. poloviny 16. století stavěli letohrádky a při usedlostech obytné domy. V tuto dobu je již Smíchov, ležící v těsném sousedství Malé Strany, přímo naproti Novému Městu a Vyšehradu, považován za přirozené předměstí a hospodářský základním pražských měst. Navíc mu terénní modelace dodávala nevšední půrab, a tím i zájem obyvatel Prahy. Stagnaci v rozvoji Smíchova přinesla až třicetiletá válka. Celá oblast byla silně devastována jak vojensky tak hospodářsky. Zdejší zbylé zadlužené statky a ostatní zástavba se dostává-

jí roku 1684 do majetku knížecího rodu Schwarzenbergů. Po určité době stagnace nastal v 18. století obrovský průmyslový rozmach Smíchova. Tento bouřlivý rozvoj předznamenává vznik několika manufaktur, které se později vyvinou v základy průmyslového potenciálu celé oblasti. Od počátku 19. století zde dochází k dalším výrazným proměnám. Záhrady a letohrádky postupně ustupují výstavbě továren na výrobu nejrůznějšího zboží. Smíchov se stavá industrializačním centrem, tzv. "stokomínovým Manchestrem". Vystavěly se tu chemické továrny, přádelny, továrna na mlýnské stroje, cukrovary, porcelánka a řada dalších podniků. Roku 1838 byl povyšen na předměstí Prahy - druhé nejstarší. Do poloviny 19. století pak Smíchov stále mírně rostl, jeho zástavba dosáhla dvou stovek bytových domů. Příčce začaly vyrůstat koutkovky, pro Smíchov typické se staly i velké cihelny. Po urbanistické stránce představoval v této době Smíchov značně nesourodý celek. V severní části (severně od Plzeňské ulice) dominovaly velké zahradky, jejichž celistvost narušovaly cihelný a díly polí. Souvislá obytná zástavba existovala jen na jižním konci Smíchova, podél dnešní Nádražní ulice. Oboustranná zástavba byla jen v úseku mezi ulicemi Na Bělidle a Vltavská, dále k jihu pokračovaly klasicistní patrové a přízemní domy jen po východní straně silnice.

V 50. a 60. letech 19. století zaznamenal Smíchov mimořádně bouřlivý rozvoj. Ještě v roce 1851 zde žilo přibližně 2 600 obyvatel, v roce 1869 již 15 382. Roku 1843 byla v ploše klinu mezi Přezenskou a Karlouzskou ulici založena Ringhofferova továrna. Ta byla brzy rozšířena o strojírenský a železářský podnik. Ringhofferovy závody se později staly největším podnikem Rakouska-Uherska v odvětví strojní výroby. Roku 1871 vznikl Akcionářský pivovar na Smíchově. Rozvoj smíchovského průmyslu si vyžádal stavbu železnice a v souvislosti s touto stavbou se stal důležitým překladištěm zboží pro celou Prahu.

V neprůmyslové sféře se stala v letech 1881–85 významným počinem stavba „městského“ kostela sv. Václava, jehož dojvěží se stalo novou

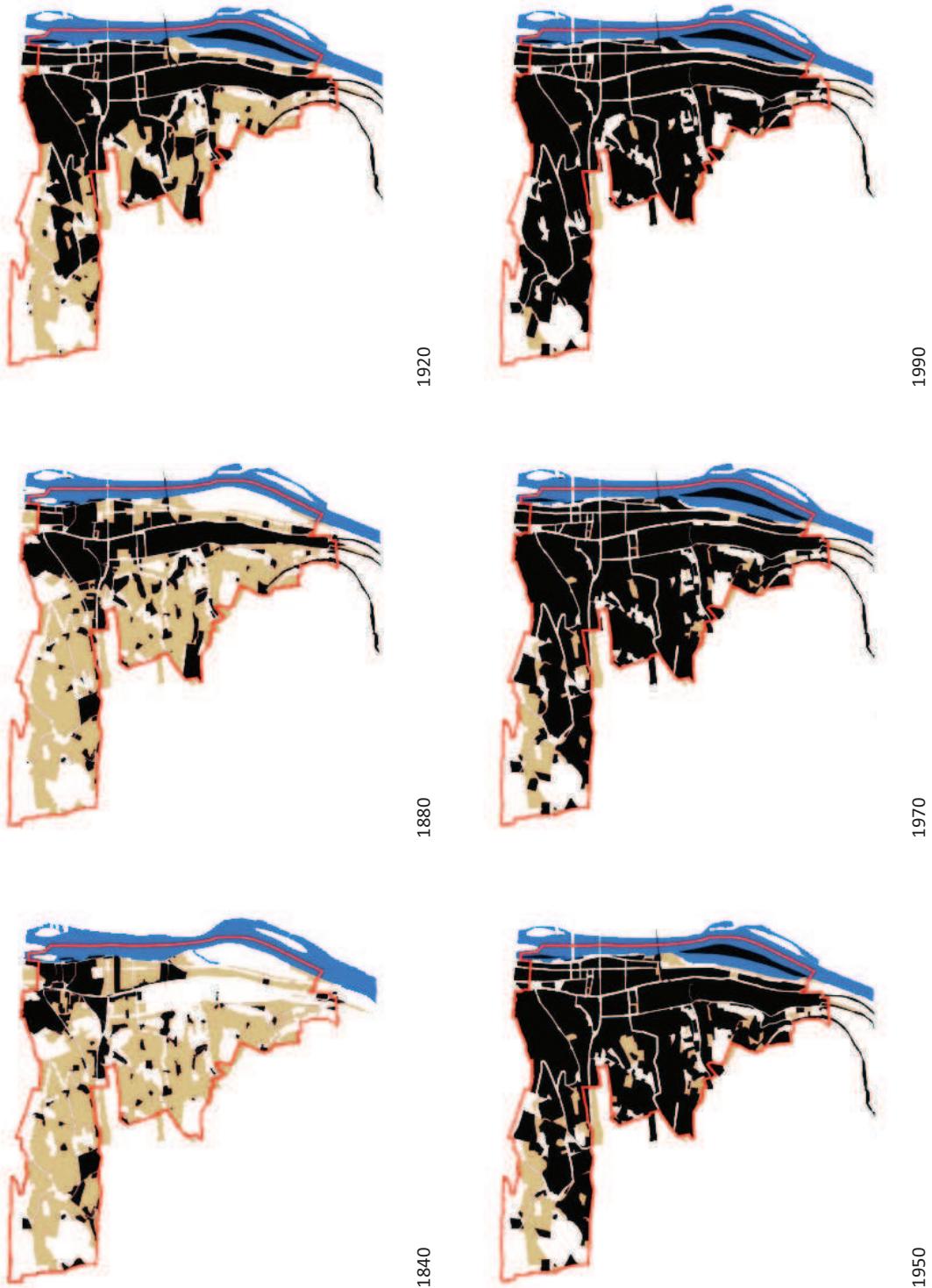
dominantou Smíchova. Lokalizace kostela znamenala přelom v dosavadním charakteru urbanistického vývoje. Byl situován v centrální oblasti Smíchova, severně od křížovatky u Anděla. To znamenalo nutnost narušení stávající souvislé domovní fronty, jejíž součástí byla v Portheimka. Bylo totiž zřejmé, že pro budoucí novou výstavbu, bude třeba využít celé území mezi řekou Vltavou a s ní rovnoběžnou hlavní ulici. Oba navázejí rovnoběžné směry přítom předurčily i sádrovnicový způsob nové velkoměstské výstavby. K jihu se jádrová část domovní výstavby Smíchova nemohla rozšiřovat, neboť rozsáhlou plochu jižné od dnešní ulice Na Knížecí blokovalo již zmíněné železniční nádraží Buštěhradské dráhy.

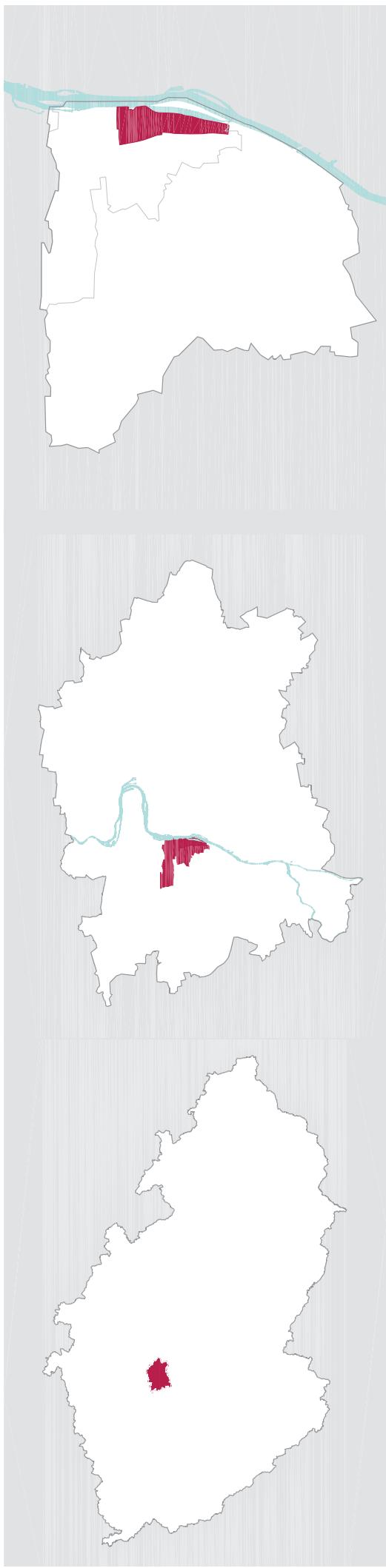
Smíchov měl na konci 19. století jednoznačně charakter města, které počtem domů a obyvatel patřilo ke největším v Čechách. Sam se za město také považoval i jí od svého povýšení Patentem Ferdinanda V. na předmosti roku 1838. Organizačního statutu města se dočkal až císařským rozhodnutím roku 1903. Roku 1904 byl pak Smíchovu udělen městský znak. Později byl Smíchov, na základě zákona o Velké Praze, roku 1922 připojen k Velké Praze.

V 2. polovině 20. století již na Smíchově nebylo pro novou výstavbu místo. Většina územních rezerv byla jak v rovinaté ploše, tak v okolním kopcovitém terénu, z velké části vyčerpána. Výjimkou byly některé dílčí volné plochy ve vyššich partiích, kde v menší míře vzniká nová obytná výstavba. Starý Smíchov, zejména v jeho průmyslové části, byl silně zanedbáván, tam pádem vyšpaněláným chátrání a postupnému znehodnocení.

Na plochách bývalých továrních hal a na místech nevhovující staré domovní zástavby vzniklo koncem 20. století několik obchodně administrativních center. Tyto nové stavby změnily charakter této části Prahy. Nový Smíchov se tak stal důležitým začátkem pokračování historické důležitosti části Prahy na levém břehu Vltavy. Dominantou křižovatky Anděl se stal komplex budov Zlatý Anděl.

3 | ANALÝZA MÍSTA | URBANISTICKÝ VÝVOJ SMÍCHOVA

ČESKÁ REPUBLIKA

Pražská městská část Smíchov je součástí katastrálního území Prahy 5. Její plošné umístění se nachází na levém břehu řeky Vltavy naproti městským částem Prahy 4 a Prahy 2, zájmemá pak Novému Městu, Vyšehradu a Podolí. Celkově je v těsném kontaktu s historickým jádrem Prahy. Svoji rozlohou a počtem obyvatel patří k největším městským částem hlavního města. Smíchov je ohrazený od severu k jihu Malou Stranou, Košířemi, Radlicemi a Hlubočepy. Tato lokality má výjimečnou přírodní polohu, z jedné strany je ohrazena Vltavou a z druhé strany se zdvihají zelenou vegetací porostlé kopce a svahy. Součástí katastru Smíchova je i přírodní rezervace Prokopského údolí, dále pak přírodní zvláštěství jako je Petřín, Děvín a Paví vrch. Mezi pravobřežním Podolím a smíchovským Zlíchovem se nachází rozlehly ostrov Císařská louka, který také patří do správního celku Smíchova a ještě v severní části území je druhý, menší ostrov s názvem Dětský ostrov.

Z historického a územně správního hlediska měl Smíchov od roku 1838 status předměstí Prahy, v období 1903 - 1922 byl městem a poté začleněn do Velké Prahy. Území Smíchova je stavebně velmi rozmanité, uliční blokovou bytovou i nebytovou zástavbou, vilovými čtvrtěmi, menšími sídlišti, novými obytnými komplexy, skladovými a výrobními plochami a několika chráněnými přírodními útvary.

PRAHA

Jižní část Smíchova, tj. část Zlíchova je v současnosti jakousi bránonou do města. Toto místo slouží jako přestupní bod v předměstské železniční dopravě v návaznosti na městskou hromadnou dopravu.

Stavební dominantou této územní části je zejména lihovar na Zlíchově a železniční Smíchovské nádraží. Některé z budov zastavby areálu lihovaru jsou historicky cenné, avšak jsou zde znát známky stáří, roky bez oprav, a tudíž vypadají nevhodně. Je možné vyslovit i názor, že některé zmíněné budovy jsou až na hranici jejich statické bezpečnosti a hrozí zřícením. Souhrnně se dá konstatovat, že v prostoru "Lihovaru" není nic kromě záhátralého areálu, přilehlé plochy železnice, velké světelné křižovatky silnic, stanice autobusů a tramvaje.

Nejdominantnější částí řešeného území je Smíchovské nádraží, které svou plochou kolejiště a přilehlými budovami zabírá plošně největší část území. V současnosti Smíchovské nádraží slouží jako dopravní uzel, kde se kříží městská (metro, tramvaj, autobus), příměstská autobusová doprava s železniční dopravou. Severní část nádraží je brownfieldem. Na tomto nádraží začíná i železniční výhledková traf pražský Semmering (Smíchov - Řepy). Zbylé nepoužívané plochy nádraží slouží jako pomocné provizorní skladovny, dílny a parkoviště.

Roztoušená zástavba do ulice Nádražní je nízkopodlažní některá v

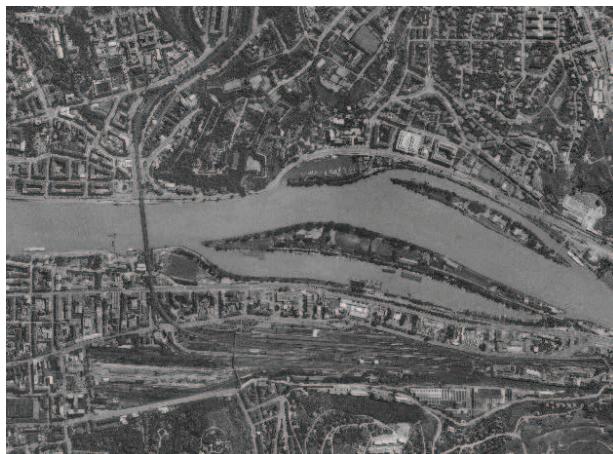
PRAHA 5 - SMÍCHOV

partneru s drobnými obchodny. V severní části vlastkového nádraží se nachází ještě druhé novější a utobusové nádraží s názvem „Na Knížecí“, které zajírá do městskou a meziněstskou dopravu (jjížně a střední Čechy).

Další dominantou, která si zaslouží pozornost je smíchovské nábřeží. Plochy nábřeží řeky Vltavy nejsou veřejnosti pro různé překážky snadno dostupné. Na nábřeží je problematický přístup od Lihovaru nebo pak až od Smíchovského nádraží. Vlastní území Vltavské náplavky je příčně neprostupné, bariérou jsou různě uzavřené areály. U Strakonické ulice je přístup na nábřeží oplotený a následný lodní přístav není veřejně přístupný. Blíže k centru, tedy v severní části, v úrovni sportovního areálu Erpet je jediný volný přístup po kamenné cestě, která vede až k břehu řeky, odtud je možné spojení přes Smíchovskou pláž až k Palackému mostu.

Celkově je území neuopřádané a chybí mu vzájemné propojení. Obyvatelé Prahy a obecně veřejnost ijiní části Smíchova, zejména okolí Smíchovského nádraží a lihovaru, mimo tranzitního cestování, území nenašťevují, protože v této oblasti pro ně není žádný atraktivní cíl a lokality svým vzhledem a účelem není nikterak lákavá.

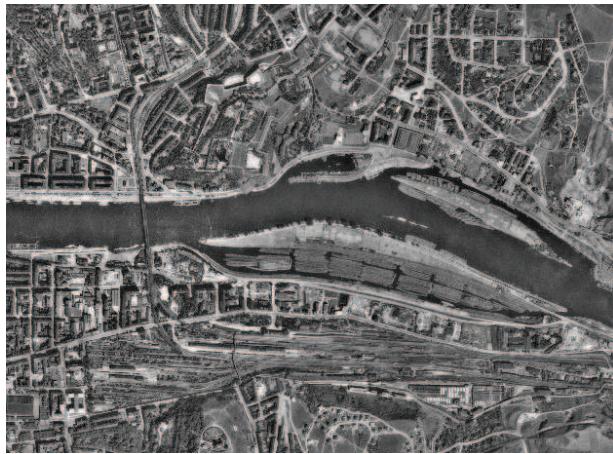
3 | ANALÝZA MÍSTA | HISTORICKÉ MAPY | ORTOFOTOMAPY

Ortofotomapa - 1975

Ortofotomapa - 2011

Ortofotomapa - 1938

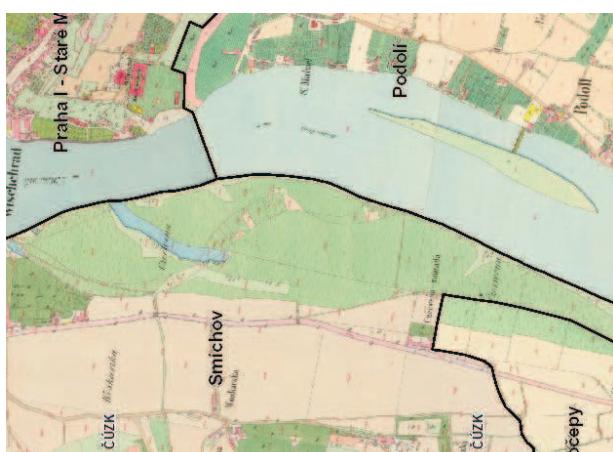
Ortofotomapa - 2007

II. vojenské mapování - Františkovo
1836-1852

Ortofotomapa - 2001

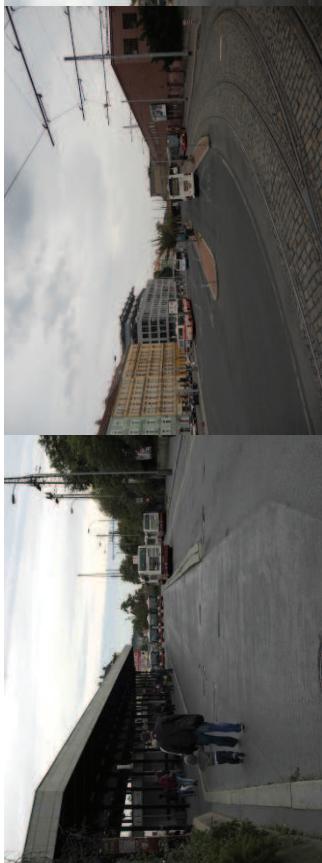
Císařské otisky stabilního katastru
20.-40. léta 19. století

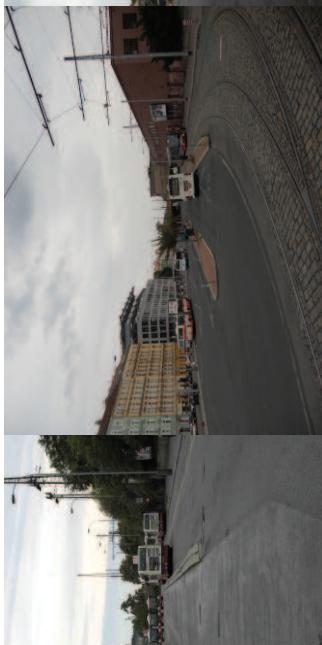
Ortofotomapa - 1996

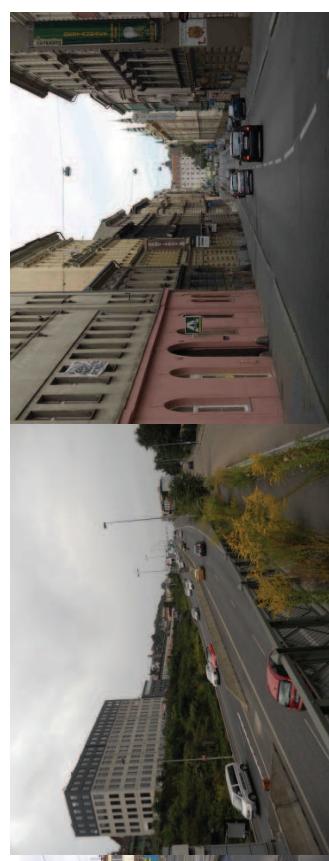
ŽST Praha - Smíchov severní nástupiště

Budova Smíchovského nádraží

Smíchovské nádraží - konečná autobusů MHD

Autobusové nádraží - přednádražní prostor

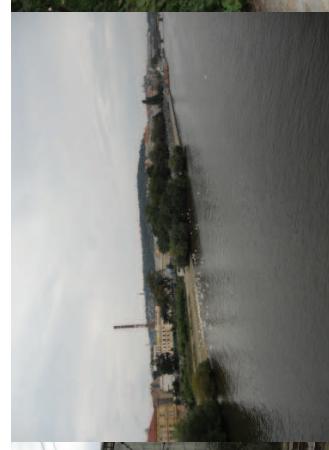

Dobříšská ulice - výjezd ze Zličovského tunelu

Nádražní ulice

Vltavská ulice

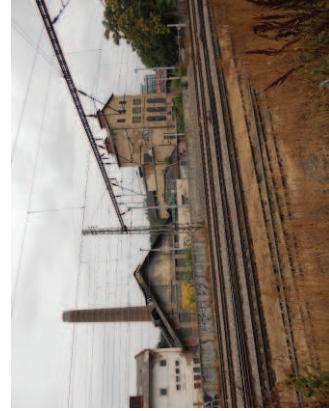
Pohled z železničního mostu na Smíchovské nádraží

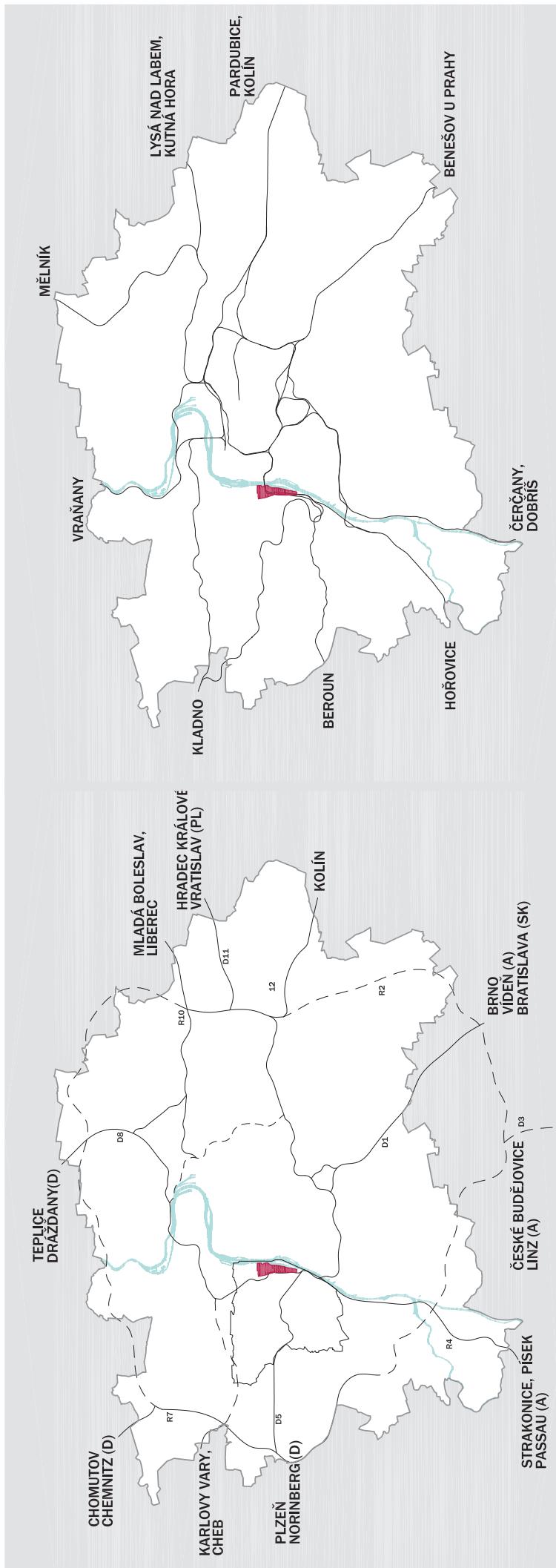
Nádražní ulice

Stanice MHD Lihovar

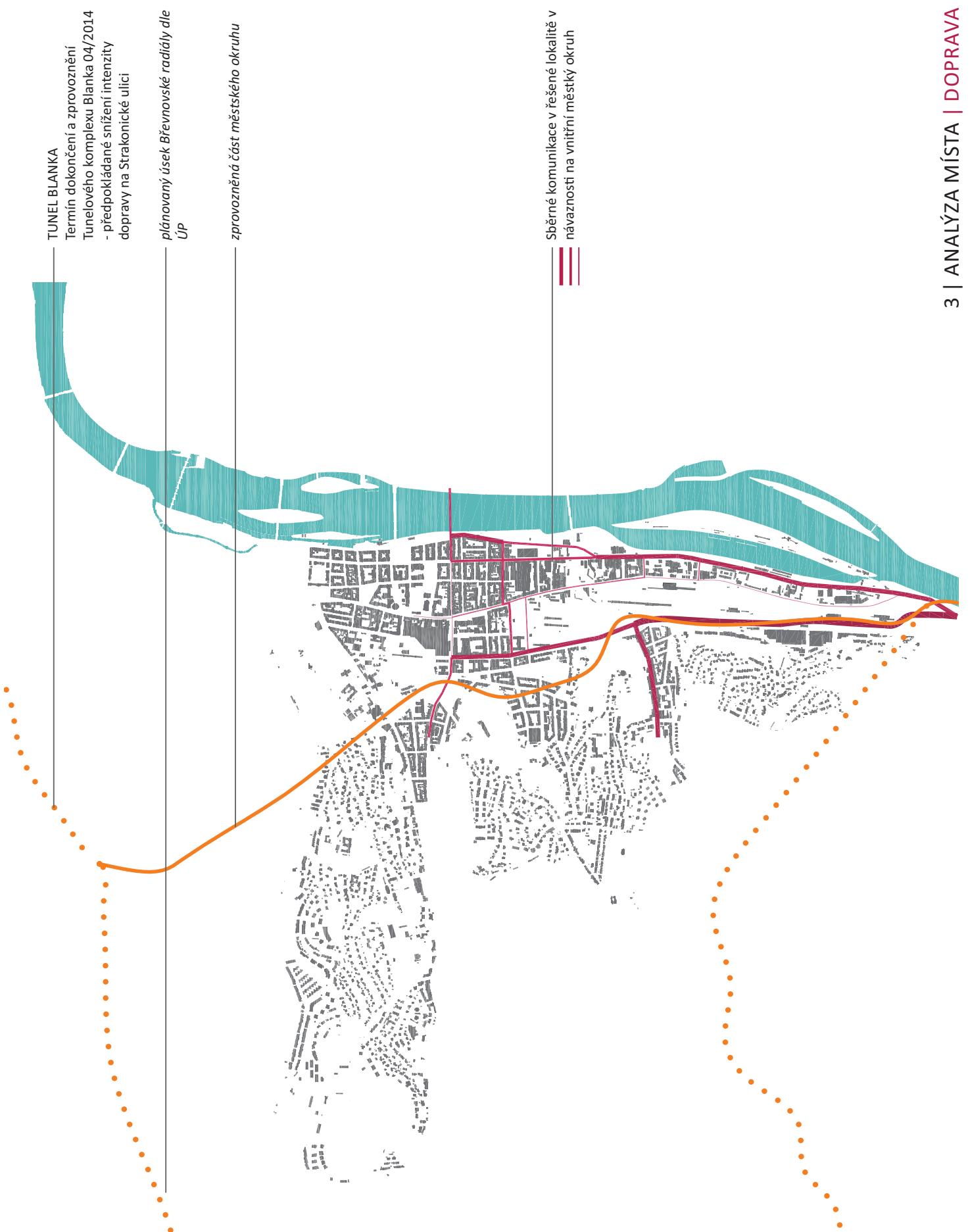

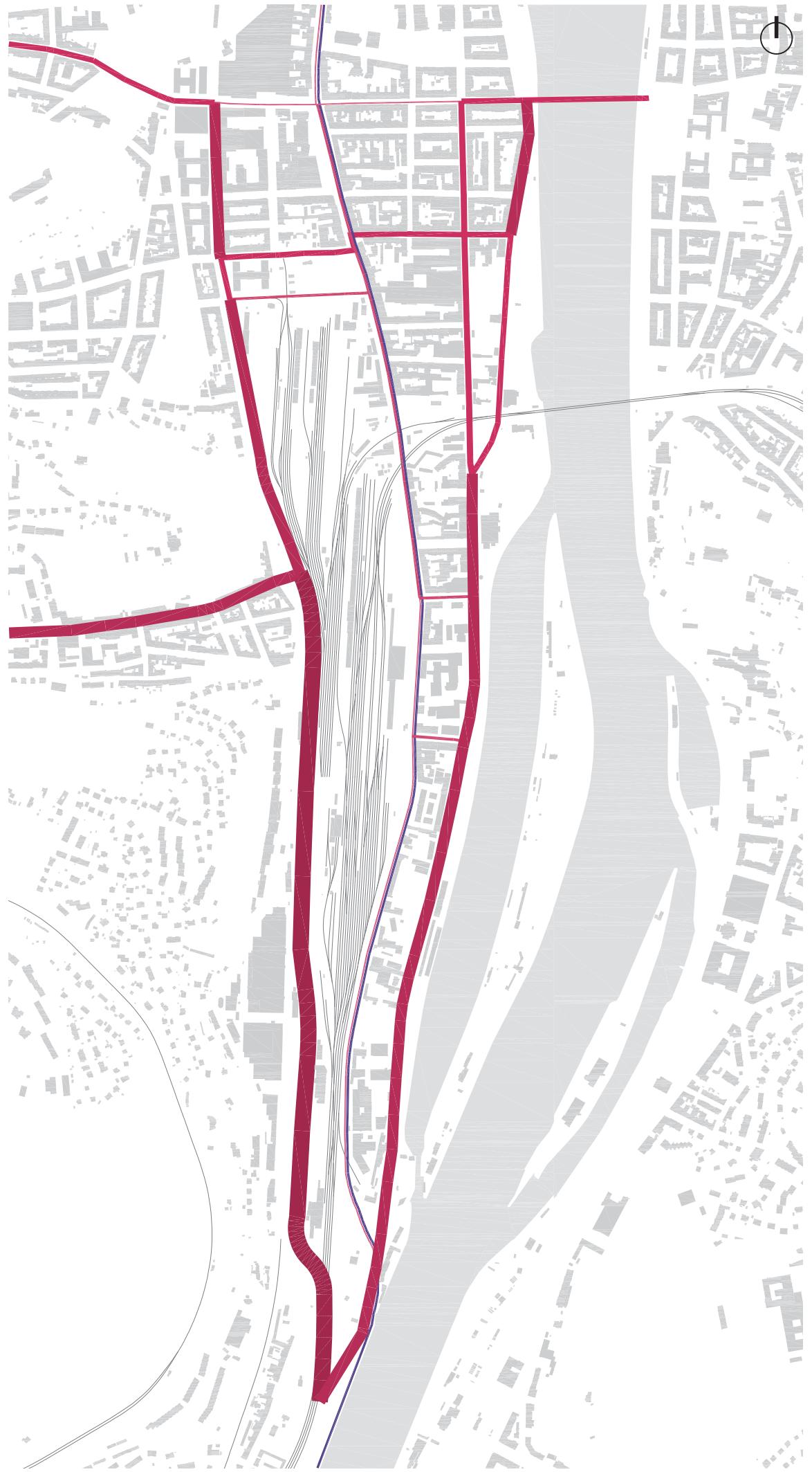
Budova Smíchovského lihovaru

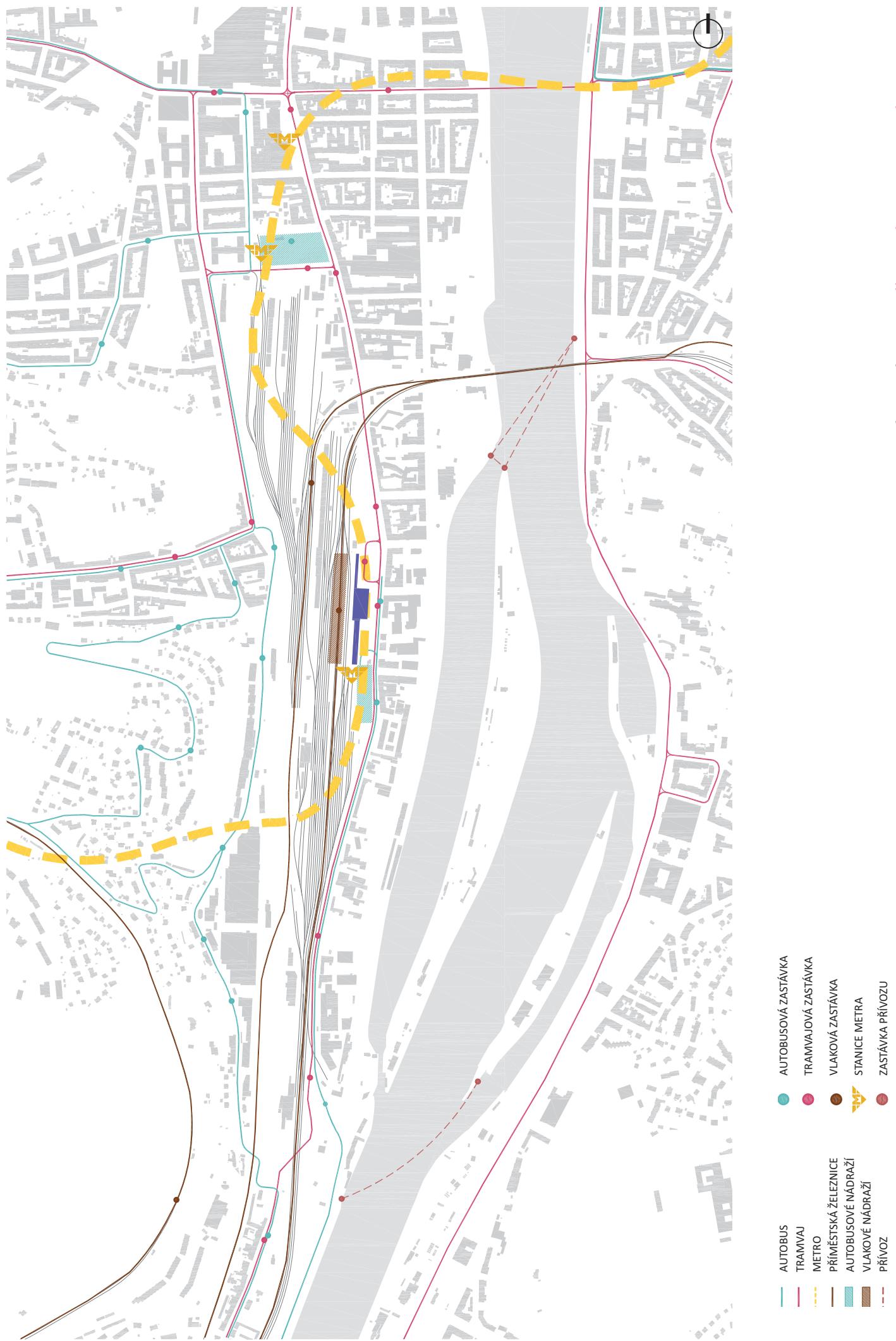
ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA

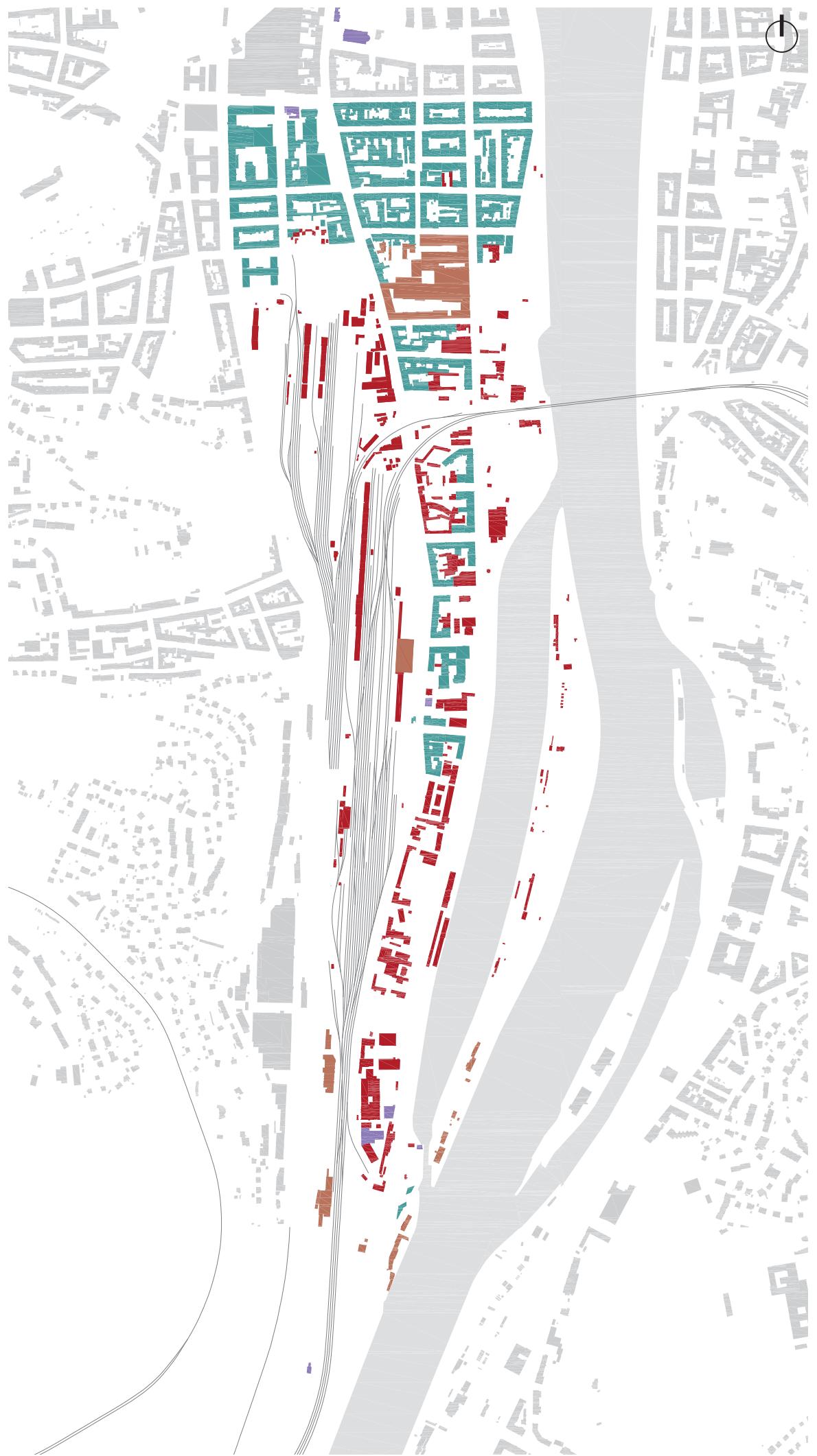
SILNIČNÍ DOPRAVA

3 | ANALÝZA MÍSTA | MĚSTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA

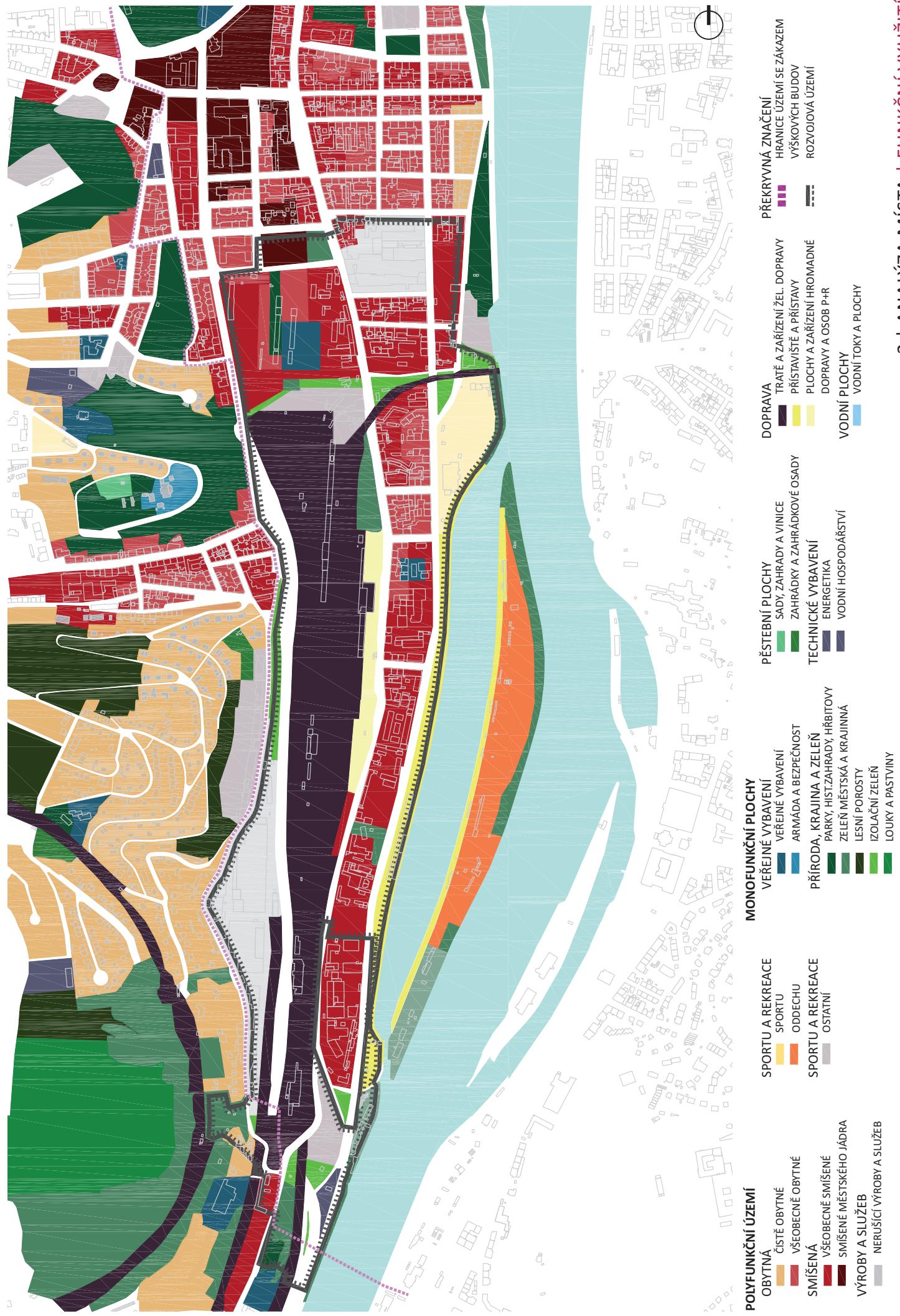

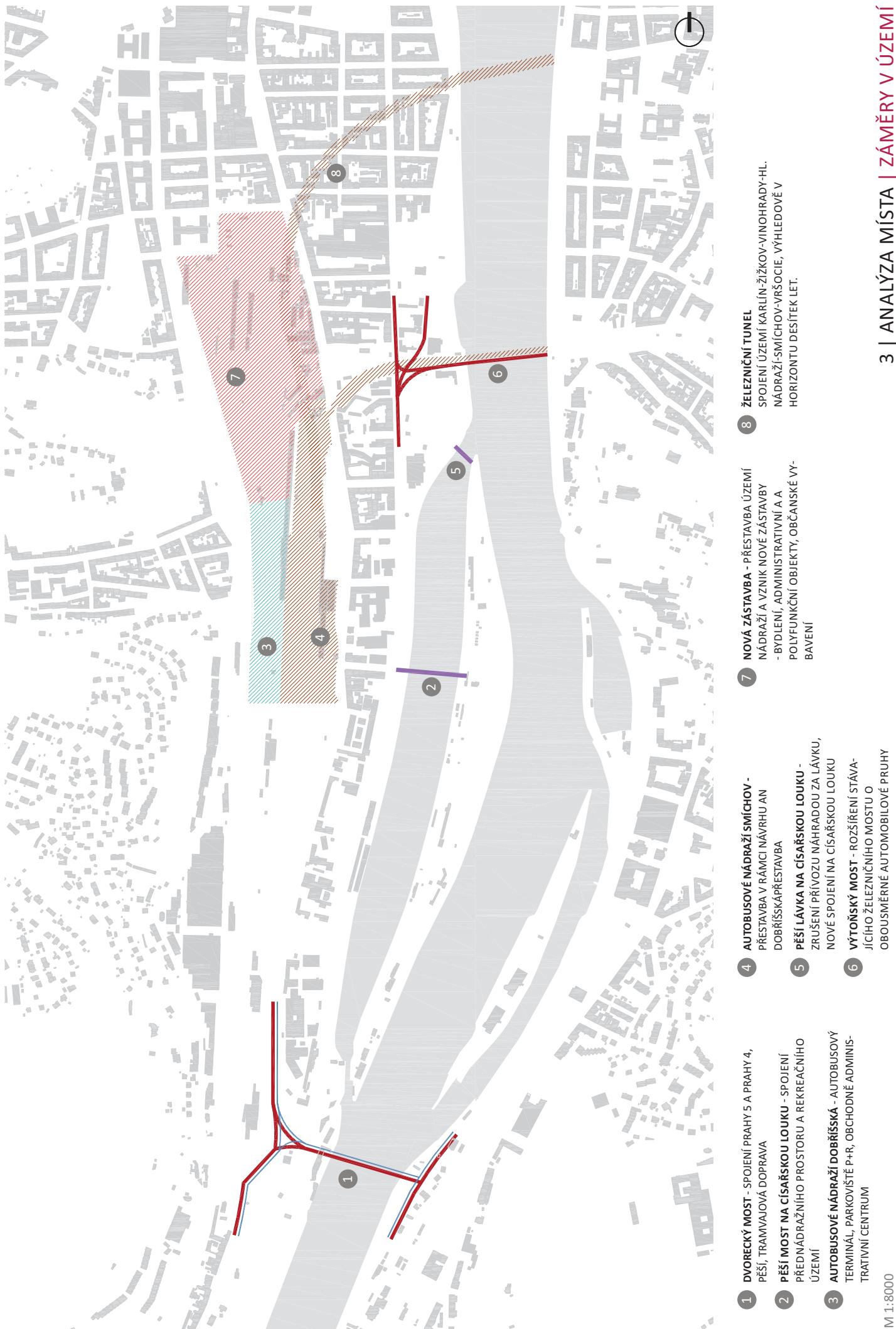
BUDOVY NEVŽADUJÍCÍ ÚPRAVU
BUDOVY VÝŽADUJÍCÍ ÚPRAVU
BUDOVY URČENÉ K DEMOLICI
BUDOVY PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÉ

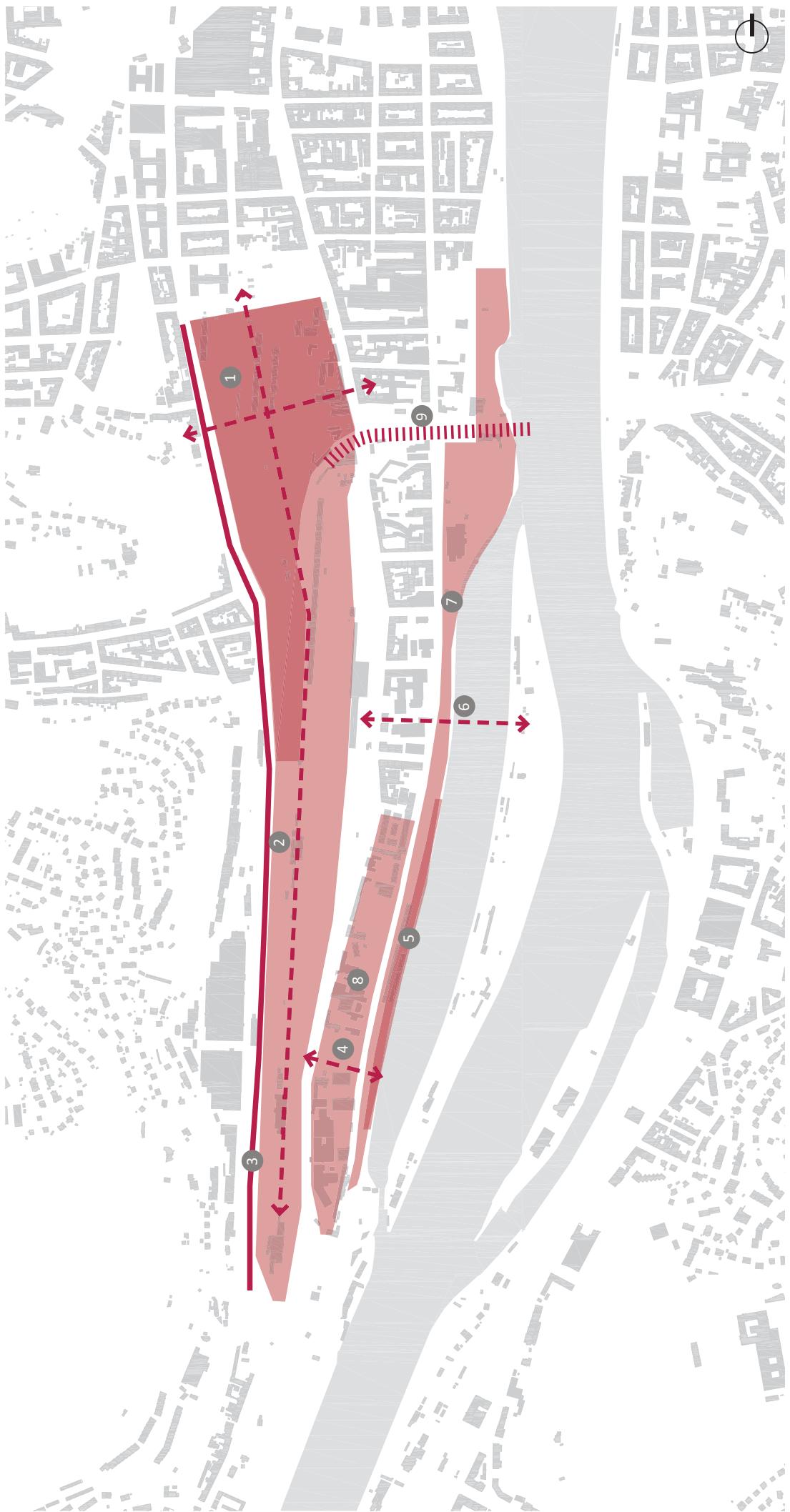
3 | ANALÝZA MÍSTA | STÁVAJÍCÍ STRUKTURA

3 | ANALÝZA MÍSTA | FUNKČNÍ VYUŽITÍ

- 1 BÝVALÉ NÁKLADOVÉ NÁDRAŽÍ PRAHA - SMÍCHOV
- 2 NEVYUŽITÁ KAPACITA ŽELEZNIČNÍ STANICE
- 3 BARIÉROVÝ EFekt vzniklý dopravním koridorem DOBŘÍŠSKÁ Ulice
- 4 CHybí PROSTUPNOST území
- 5 VĚREJNĚ NEPŘÍSTUPNÝ PŘÍSTAV
- 6 SPOjení NÁBREŽÍ a císařské LOUKY
- 7 NEVYUŽITÝ POTENCIÁL NÁBREŽÍ
- 8 ROZTROUŠENÉ PRŮMYSLOVÉ SKLADY
- 9 BARIÉROVÝ EFekt vzniklý železničním koridorem

M 1:8000

4 | KONCEPT | PRŮCHODNOST ÚZEMÍ

